

آبونه شرائطی : هر بر ایچون
سنه لکی (۴۰۰) آلتی ایلی
(۲۲۵) ممالک اجنبیه ایچون
سنه لکی (۴۰۰) ، آلتی ایلی
(۲۵۰) غروشدور.

نسخه سی ۷،۵ غروشدور .
سنه لکی ۵۲ عددور .

اداره خانه : باب عالی جاده سنده
رشید افندی خاتمه

اخطارات
آبونه بدلی پشیندر .

مسلكه موافق آثار مع المنونه
قبول اولنور . درج ایدله یی
یلازیر اعاده اولماز .

الشیخ الاسلام

آدره سی سیدینده آیریه
• غروش کوندرملیدر .

مکتوبلرک امضاری واضح
واوقوناقلی اولسی وآبونه
مره نومروسی محتوی
بولونسی لازمدور

ممالک اجنبیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرس لرینک
فرانسجه یازلسی رجا اولنور.

پاره کوندردلکی زمان نه
دائر اولدینی ییلدیرلسی
رجا اولنور

اتبعون اهدکم سیل الرشاد

صاحب ومدير
اشرف ادیب

باش محرر
محمد ماکف

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

جلد ۲۴

۳۱ توموز ۱۳۴۰

* پنجشنبه *

۲۸ ذی الحجه ۱۳۴۲

عدد ۶۱۰

مسئله

انسان جناب حقل امانت کبرای حامل بر مخلوق مکرمیدر .
اونده عقل وشعور دینیلن ایکی ودیعه واردرکه بونلرک سوقله هرشیئی،
علی الخصوص خالقیه مبدأ ومعادنی بیلیمک ایستر . زیرا حیاتی عقل
وشعور دن محروم ، یالکیز سوق طبعیسنک ایجابات مبرمه سنه محکوم
اولان حیوانات سائر مک حیاتی کی حال حاضره مقصوره ، حال حاضر دن
عبارت دکلدور . موجودیتک برجهق ماضی به ، دیکری استقباله ناظر ددر .
ماضی دیمک حیاتک مقرون افول اولان شتون گذشته سی طرفدن
دماغزده براقیلان ایزلردیمکدر ؛ بوازلر بزی مقدا یاشامش اولدیغمز
فاللرده تکرار یاشادیر . حیات ماضیه مزک اجزای مندرسه سیله چوق
دفعه ساحه تخیلاتمزد تورلو کاشانه لر قورارز ؛ حیاتمزمک ماضی به
منقلب اولان جهق بزی آره صیره ازلیت ساحه لرندده اجاله افکاره
سوق ایدر . بزه مبدأمزی و اوکا حاکم ولان خالقمزی آرادر .
بونندنده امثالنه مقیس اوله میه جق بر ذوق معنوی حاصل اولور .
چونکه انسانیت حقیقه ومتفکره بو احتیاج ایله مجبول ، بو استعداد
ایله مجهزدر . انسانی خالقنه ، مبدأ ومعادینه حائد تبعات وتأملاتدن
منع ایتک اک قاهر ، اک مهلک بر استبداد اولدینی کی ، بو تبعات
وتأملاتک بی لزوم ، فائده سز اولدینی ادما ایتکده انسانیتی بهیمی ،
سفل بر درکه خسرا نه تنزیل ایتک دیمکدر .

حیاتمزمک مستقبله ناظر اولان جهق ده بزه معادمزی آرادر .
زبرا معاده ابدیتی احتوا ایدن بر شأن مهمدر . انسان فصل اولورده

اوکا قارش لاقید قاله بیلیر ؟ دقت ایدیلرک اولورسه بزحیات دنیویه مزده
بیلر حال دن زیاده استقباله یاشارز ؛ حالک بوتون مناعمه رغماً اونو
نوعما هیچ منزله سنه تنزل ایدرک اصل حیاتی استقباله کوریر ودائماً
اونی الده ایتک ایسترز ؛ حیات حالیه مزه متعلق اسباب زندگانی نه قدر
مکمل اولورسه اولسون بو اسبابه دائماً بر ماهیت موقته اثبات ایدرک
اونلره مستقبله وجوده کتیره جکمز کاشانه سعادتک لوازمی نظریله
باقارز . کوزمزمک بوضورتله استقباله متوجه ، استقباله ناظر اولسی ،
روحزمک سعادت تامه یی دائماً استقباله آرامه سی طبايع اشیا ده کامن
ترقی وتکامل قابلیتدن منبعث بر حالت طبعیه اولسه کرکدر .
حال بویله ایکن غیر مرئی بر طالمن هر دقیقه : نرمدن کلدک ؟ نرمده سک ؟
نرمیه کیده جکسک ؟ ، سؤالی جان قولاغنه عکس ایدن انسان (لکن
انسان) فصل اولورده بو سؤالره قارش بر هیکل جامد کی لاقید
قاله بیلیر ؟ کندینی در آغوش ایدرکی شهیدن وارسته بولونان بر استقبال
نه وجه ایله انسانی کندینه متوجه قیلیمدن خالی قالیر ؟

ادیان سماویه کرک مسئله الوهیتی ، کرک مبدأ ومعاده متعلق مسائلی
صورت قطعیه ده حل ایتشدور . بونکله اکتفا ایتک ایسته مین بعض
انسانلر بو مسائلی کندی تبعات فکریه وقناعت وجدانیه ریلر توثیقه
لزوم کورمشلر ، تبلیغات دینییه دلایل ممکنه عقلیه ایله تأیید ، بو
صورتله اعتقادلرینی احکام ایلیه رک کندیلرینی سعادت ابدیه نه نامزد
قیلمق ابسته مشلدور .

اعقاب ذهن ایله وصول حق وحقیقت جهتی اهام ایدوبده حل
مسئله ایچون بسیط برانکاری کافی کورمک ، عصرلردن بری وجوده کلش
اولان مؤسسات مادیه ومعنویه یی بواصل منفیدن منشعب احکام فاسده

کمی شئون معنویه موضوع بحث اولدینی ائشاده عناصر معنویه بی هیچه صایقده یک بویوک بر اثر غفلتدر .

طبیعت یالکنز عناصر مادیده دکل ، حتی عناصر مادیه تک بعض استحالانده بیله وتیره اولادن انحراف ایتمه مک خصوصنده غایت مکب ، غایت مصدردر .

نرمده قالدی که قوانین طبیعیه ایله بر طاقم حقایق ازلیه و کهنه شیلدردر ، دییه نظر التفاتدن اسقاط ایدلسون ؛ حضرت آدمک ایلاک اولادی حضرت حوانک ممسندن نه امیدسه بزم آنالرمزک ممسندن امیدکمزده اودر . سودک کیت وکیفیتده کی تالی فرقلره برابر سود ینه سوددر . جناب حق تجددپرورلرک خاطری ایچون مدهده سود یرینه بوعصرک ترقیسانه ، ایجابانه داها موافق بر باشقه مایع خلق ایتمه مشدر . ترکیبی ، قوتی نه اولورسه اولسون مه مدهدن کلن مایعه سوددن باشقه بر اسم ویریله من . عصرلردن بری وقوعه کان استحالانک نتیجه سی اولان هوا ، صو ، اتمک و سائرده اسکیدر . بو اسکیلک نیچون بزی اونلردن مستغنی ایده میور ؟

حال بویله ایکن روحزک خداسی ، مابه الحیاتی اولان حقایق جلیلهیه قارشى : « اونلر اسکی شیلدردر ، دییه طغیانک سبی نه در ؟ اصلی فصلی اولمایان کهنه شیلدردر دینیان حقیقتلر ، قلبی احیا ایده جک ، روحی اوج اعلاى معرفه یوکسلده جک حقایق ازلیه الهیه در . اونلره نصل کهنه دییه بیلیرسک که تقادم ازمان ایله طراوت ازلیه و ابدیه لرینه اصلا خلل کلز . دنیا یاشادجه اونلر موقع رواجدن دوشمز ؛

حقیقه زمانزده ایکی تعبیر وارکه متبادیاً تکرار ایدیلوب دورر : « کهنه ، یک نسق (مونوتون) ؛ بر شینی کوزدن دوشورمک ایچون دائماً بو تعبیرلر قوللانیلیر . فقط شوراسی دوشونوله یورکه بو اسکیلک ویک نسقلى طبیعتده مشهود کافه استحالانک مستندالهی اولان اصللر حقندهده واردر . تحولات کونییه تک کافه سی او کهنه ویک نسق شیلردن ظهور ایدر . و او اصللر دائره سنده جریان ایلر . مثلاً جناب حق ارضی یاراتدی یاراده لی اوکا شمسک اطرافنده بر قطع ناقص منحنیسی رسم ایتدیریور . ارضک شوحرکتیه کونشه قارشى ضروری الحصول اولان درت تورلو وضعیتنده فصول اربعه دینیان موسمار حاصل اولیور . بو کهنه ویک نسق حال کره تک یوم خلقندن بوکونه قدر دوام ایدوب دورییور . عجیباً بعض قاصر نظرانک دستورلرینه کوره بو کهنه ویک نسق حاله نه دیمک لازم کلیر ؛ بو حالک بویله جه دوامی نیچون اونلره کلال و ملالی ایراث ایتمیور ؟

فی الحقیقه شو اصل قدیمه کوره حاصل اولان استحالانک تنوعندن دولایى اصله تعرض ایدلز ، ایدلسدهده بو تعرضدن بر فائده حاصل اولماز . دنیایى سودیرن ، دنیادن اوصاندرمایان شییه بواصله کوره

اوزرینه مبتنی قیلمق عالم انسانیت ایچون مصور ، حق مقرر اولان بلالرک الک مبرمی ، الک معظمی اولسه کرکدر . بونک بویله اولدینی ، یاخود اولدینی زمان کوستره جکدر .

انسانلرک همان کافه سی بوعالمک بر خالقی ، بر صاحبی اولدینه اعتقاد ایتملدردر . وجود بارییه اعتقاد ، حائز اهمیت اولمایان بعض استثنائیه برابر ، انسانلرک طبقات عالیه و سافه سی آراسنده حکم سورمش ، بونک بویله اولدینی ده شئون اتمک ضبطنامه سی حکمنده بولونان تاریخک شهادتیه مرتبه ثبوت واصل اولمشدر . بعض اقوامک ذات باری حقنده کی اعتقادانده کوریلن غرابتلر ، بوحقیقتک ثبوتنه مانع دکلدر فی الحقیقه اونلرک کیمی کونشه ، کیمی آیه ، کیمی ییلدیزه ، کیمی آغاجه ، کیمی طاشه ، خلاصه هر بری بر شینه طامشلددر . بو حاللری ، داها دوشورسی ضلاللری قطب نقطه سنه توجهله استقرارینی تأمین ایدمه مین مقناطیسی ابرمه تک قرارسزانی ، قسری حرکاتی قیلندندر . اجرام سماویه و سائریه تبعیددن ، بوضوئله ضلاله توجهلری حق و حقیقتی بولانلرجه موجب حیرت اولان بوقبلرک کافه سی توجه کاهلرنده هیچ شبهه یوق که حقیقی خالقلردن باشقه برشی آرا ما یورلر ایدی ؛ فقط بیچاره لر کندیلرینی حق و حقیقته ایصال ایده جک رهبر سعادتی بوله مدقلری ایچون خبیث و خسرانلرینه نهایت ویره میورلر ایدی . مثلاً بریاشنده برچوجق الینه نه کچرسه ییه جک ظنیه آفرینه کوتوردیکی کبی دلالت انبیا ایله معبود حقیقیلرینی بوله میان وشو نقطه نظره کوره صبی غیرممیز حکمنده اولان زوالیلرده فطرتلرنده مکنوز براحتیاجک الجای مبرمیله هر کوردکلری شینی معبود ظن ایتملر ، معبود حقیقییه توجهدن بکله نه جک فیضی اوندن بکله مشلددر .

مع ذلك انسانلر آراسنده منکر الوهیت اولانلرده یوق دکلدر ؛ بونلر الوهیتی انکار ایتدکدن صوکر طبعی الوهیت منتهی اولان شیلرک کافه سی ، انبیایى ، انبیانک شرایعیه ده اسکار ایدرلر ، نه زمان کندیلرینه بونلردن بحث ایدیله جک اولسه : « آدم سنده براق شو رواجدن ساقط اولمش کهنه افسانه لری ؛ دیمکدن حیا ایتملر . فقط شسوراسنی بیلملر ، یاخود بیلیمک ایسته مزلرکه بر چوق حقیقتلر اسکیلکلرینه رغماً هر دم تازه درلر . نتکیم عالم مادیانک عناصری اسکیلکلرینه رغماً اصلا رواجدن ساقط اولماز ، کائناتده کی شئونک کافه سی بوعناصره خاص اولان ترکیبات و استحالادن باشقه برشی دکلدر . بو بویله اولدینی کبی حقایق ازلیه الهیه ده عالم معنویانک عناصری مثابه سنده در . شو حالده معنویات طاننده کی شئونک کافه سی بوعناصرک یک واسع اولان ساحه ترکیبات و استحالاتی دائره سنده بوعنصرلرک طبیعتنه موافق اولورسه آنه یق اوزمان بر شی اولور . شئون مادیه موضوع بحث اولدینی زمان عناصر مادیه دن استغنا اثرجهالت اولدینی

خواجہ لک علاوہ واویدورمہ لڑدن عبارت اولدینی میدانہ چیقاجق و آرتیق ، اسلامیتہ کی بی بیان قولایق لری ستر ایدن پردہ لری ییلوب آتیمش اولہ جقدر ، ظنندہ بولنیورل !... »

مدرس محترمک ، « اسلامیت معاملاتہ و حتی عباداتہ مسامحہ انسانہ مستنددر . » سوزی عجبا و نرلہ مشترک بر طرز تلقینک ترجمانی می در ؟ اگر اولہ ایسہ ، کندیسنی بو عصری مذہبک سیدلرندن تاقی ایتمک لازم کلہ جکدر !... حیفاکہ بو عصری مذہبک تأسیسی خصوصندہ ایلک مرتبہ سیادتی بشقہ لری احراز ایتمش بولنیور . کندیسنی دہ « اقول ، دیمکسزین ، متقدم سیدلری تقلید ایتمش بولندیغندن طولای منلا خسرو لک ، ابن کاللرک موقع عجزلرینہ دوشمش کوریلنیور !.

آرہ لرنده شوقادار برفرق وارکہ : منلا خسرو لک ، ابن کاللرک تقلید ایتمش بولندقلری ائمہ مذاہب ، مقلدلرینہ مفعز تخنر اولان اعظم اسلامیه دندر . مدرس محترمک تقلید ایتمش اولدینی مذہب عصری سیدلری ایسہ ، کندیسنہ ہیچ دہ حق افتخار بخش ایدہ جک کیمسہ لرد کللردر !. مذاہب قدیمہ ائمہ سندن مرہانکی بریلہ ، عصری مذہب ساداتندن منلا دو قور عبدلہ جودتی قارشیلشدیرنجہ برینی تقلید ایتمکدہ کی شرفک درجہ رفعتی ، دیکرینی تقلید ایتمکدہ کی اسفکدہ درجہ اصابتی سہولتہ آکلاشیلر فقط ، مدرس محترمہ شرفلی بر طریق تقلید بولمق بزہ ترتب ایدن بر وظیفہ دکلددر . ایستہ دیکی طریق تقلیدی لعقیب ایتمک حق خیارینہ دست تجاوز اوزانمایہ رق مسامحہ مسئلہ سنی تدقیق ایدہ لم :

مدرس محترمک ، معاملات و عباداتہ اسلامیتک مبنی علیہی اولمق اوزرہ کوستردیکی « مسامحہ » تعیرندن ، عجبا الہیات طلبہ سنی ناصل بردوینی ایلہ متحسسن اولمشدر ؟ قطعی ادا اولنہ مازسدہ ، ظن غالب ایلہ تخمین ایدلدیکنہ کورہ « اہمالکارلق » معنا و مقصدینی چیقارمشلردر . بو نتیجہ کورہ ، مدرس مومی ایلہ ، یک نازک ایکی نقطہ دہ یک تہلکلی بر تعیر قوللانمشدر . معلومدرکہ معاملات اسلامیه ضوابط حقوقہ دن عبارتدر . الہیات طلبہ سنک ، « مسامحہ » تعیرندن چیقاردینی « اہمالکارلق » معنا و مقصدی اگر طوغری ایسہ ، مدرس محترم ، حقوق عبادہ قارشنی ، طلبہ « اہمالکارلق » تلقین ایتمش اولیور !... عباداتہ « مسامحہ » نکدہ « اہمالکارلق » نتیجہ سہ منجر اولہ جفی - طلبہ نک طرز تلقی سہ کورہ - طبیعی و ضروریدرہ سہوہ تلقینک طلبہ اوزرنده حصولہ کتیردیک سہوہ تأثیری ازالہ ایتمک اوزرہ ایضاحات آتیہ نک اعطاسہ مجبوریت حس ایدیورم :

اسلامیتک اساسات و فروعاتندہ ، نہ حقوق عبادہ قارشنی ، نہ دہ وظائف عبودیتہ قارشنی « اہمالکارلق » مناسندہ بر « مسامحہ » دستوری موجود دکلددر . اسلامیتک معاملاتہ یکانہ غایہ سنی حقوق عبادی حمایہ ایتمکدر . عباداتہ کی غایہ سنی دہ ، حمایہ حقوقک یکانہ عامل مؤثری بولن (خشية الله) ی ، وظائف عبودیتی ایفا ایتدیرمک واسطہ سیلہ قلوب

وقوعہ کلن استحالاندہ کوریلن تنوعدر . شو حالندہ دیکر حقایق عالیہ نکدہ ، فقط اصلنہ تعرض ایتہمک شرطیلہ ، نامتہی استحالانہ اساس اولسی ممکن ، حتی واقعدر . طبیعتک اصول قدیمہ سہ تمرضدن بر فائدہ ملحوظ اولدینی بیلندیکی ایچون بوراہ ضروری سکوت ایدیلیور . دیکر اصللرہ ایسہ تعرض ممکن اولدیغندن اولری تغیردہ بآس کورولیور . فقط امین اولمالی کہ بو تعرضلرک عکس الہلی چرق فنا و جوق مضر اولور . خیردن زیادہ شری تضمن ایدر .

حادثات مادیدہ جاری اولان شوقاعدہ شئون مغنوبہ دہ جاریدر . بو جریانہ قارشنی کلک فکری مادیانہ نظراً امتناعہ ، مغنویاتہ نظرآدہ امکانہ منتهی اولدیغندن بوتون قہرمانقلر ، بوتون قوتلر اوجہتہ صرف ایدیلرک مغنویات عالمک مابہ القوامی اولان اساسلر زیر وزیر ایدلک ایستہ نیلیور . فقط نتیجہ نہ اولاجق ؟ بونک تعینی ہم قولای ، ہم دہ کوچدر . عصرلردن بری تأسس ایتمش اولان مقدساتک کافسی بیقیلہ جق ، انسانیت بہمیت اولی دورہ سہ رجوع ایدہ جک ؟ انسانلر آراسندہ مقدساتی تعیین ایدن حدود و قیوددن اثر قالمایہ جق ؟ عالم مشجون فضاخ بر ذالت محنہ سنی اولہ جق . حجاب ، حبا ، مروت کی نیجہ نیجہ فضائل خرافیات آراسنہ قارشہ جق ؟ خلاصہ بوتون معناسیلہ جہان انسانیتک قیامتی قوباجق ! سیرفی المنام حالندہ یورینلردہ اوزمان اویقودن اویانوب حقیقتی کورہ جک فقط بعد خراب البصرہ !

فریم

معاصرت و عبادتہ مسامحہ !

سیدنا تاریخ فقہ مدرسنک الہیات طلبہ سہ تلقین ایتمش بولندیفی فکرلردن بری دہ [اسلامیتک معاملاتہ و حتی عباداتہ مسامحہ انسانہ مستند اولدینی] ایدی . « لسان بشر لسان قرآنہ ترجمان اولہ ماز ، عنوانی زیرندہ یازمش اولدیغمتقدم بر مقالہ دہ مختلف مقصدلرلہ قرآنک تورکجہ ترجمہ ایدلہ سنی ایستہ یلر بولندیغنی سوبلہ مش و لعقیب اولنان مقصدلردن بری حقندہ شو ایضاحاتی و برمش ایدم :

« نوحصول تلقیانہ کورہ اسلامیت بی بیان بریبری مبعردر . حرک ، کوچلکک اسلامیتدہ بری یوقدر . بو تلقیدہ اولانلر حرجسزلکک ، یرک دائرہ سنی اوقادار واسع چیزیلورکہ اسلامیت دادتا عمل سز براعتقاددن عبارت قالیور ؟ . اعتقادکدہ تصدیق بالجنان رکنی قالدیریلاراق اقرار باللسان رکنیلہ اکتفا ایدلک لازم کلیور !... نہ قادر نمقددرکہ بونلر ، بو طرز تلقیلرینی اساس اسلامیت اولان قرآن وحدیثہ استناد ایتدیریورلر !... « قرآن وحدیثہ ایفاسی مشکل ہیچ براسر واجتنابی کفتمی ہیچ برنی یوقدر ، فقط ، خواجہ لر بو حقیقتلری کیزلہ یورلر و جامل مسلمانلری بر طاقم اہمال شاقہ ایلہ مکلف طوبیورلر » دیمک کستاخلفنی کوستریورلر !. بونلر قرآنک تورکجہ ترجمہ ایدلہ سہ یک زیادہ خواہش کرددر . چونکہ قرآن تورکجہ ترجمہ ایدیلنجہ ہر کس اوقویارق اوندہ ، اہمال شاقہ ایلہ مکافیت بولنمادیفی اکلا یاجق و بویکی تکالیف دینیہ نک